

Mindszenty mozaik

I.

1944 nyarának vége felé jártunk a Veszprém-Jutas-i katonaiskola tiszti tanfolyamán, ebben az egyéniség-húsdarálóban a Rab Mária búcsú megünneplésére készítettek elő bennünket, Pater Noster nélkül, de annál több költői káromkodás kíséretében. El is érkezett a nevezetes nap. Dísz-zászlóaljjal, puskával tisztelegj-jel fogadtuk Haász István tábornok püspököt. Pengett körülötte a tisztek sarkantyúja, villogtak a kardok, csak azt nem tudtuk, kicsoda a kíséretében az a sovány, markáns arcú tisztelendő, akit mindenvaló rangos cingulus és biretum nélkül legalább úgy hódoltak körül uraink, mint a generális-püspököt. Csak a csodatévő forrásnál, ahol a tábori püspök hazafias prédikációval koronázta szent miséjét, ott derült ki üdvözlő szavaiból, hogy a veszprémi megyéspüspök, Mindszenty József tisztelte meg a rabszabadító Szűzanya búcsúünnepét, akiről aznap este azt suttogták a hálóban a zalaiak, hogy egerszegi plébános korában - nem is olyan régen - kegyes szigorúságáról volt híre, de ennek gyakorlatát mindenkor önmagán kezdte.

II.

Megjött az ősz, véle Szálasi Ferenc, s mi friss hadapródok a veszprémi vár alatti sziklapincébe rejtve őriztük a Nemzeti Bank idemenekített aranyfedezetét. A szolgálatok közötti pihenőidőben pedig a bástyán sétálgatva csodáltuk a Séd százszínű völgyét, a szüretes Csatárhegyet, meg tovamagasló testvéreit, a két Papod-ot, és az öreg Futóné vonulását. Nó, meg - minek is tagadnám - , udvarlási alkalomra vártunk. Egy ilyen alkalommal utcalárma zavarta meg ábrándozásomat a várbéli palotácskák közül. Tömegecske verődött össze, főleg asszonyokból, akik imádkoztak, és váltakozva valakinek a szabadságát követelték. Odacsatlakoztam én is kíváncsiskodni, s a kegyes hölgyek suttogták a fülemben, hogy a püspöküket kísérik, „rabolják el” a nyilas-ok: - Nem tudná kiszabadítani? Azt nem tehetem egészál-egyedül, helyette megjósoltam, majd elégtételt vesz rajtuk érte a sorsuk! Megtörtént...

III.

Prímássá emelkedésének híre már hadifogoly rendben, az Uralban ért utol, előbb „ellenálló” jelzővel ékesen, majd egyre erősödő csikász-vicsorgások kíséretében. Az iskolák elvételének ellenzése, a szerzetes-téma, a legitimizmus és a Mária-napok voltak a címszavak a nagynéha kitévő Szabad Népből s négy esztendő múltával, hazafelé, Máramarosszigeten már az „utódját” is javaslatba tette átvevő kormánybiztosunk, Hegyi Gyula államtitkár (van, aki e nevet nem ismeri?), az ugyancsak veszprémi Bánás László személyében. „Mert így akarja, követeli a magyar nép!” S ehhez a „követeléshez” hónapon bévül nekem is csatlakoznom kellett. Mint régi kollégistát kivezényeltek tüntetni az Üllői-úti Mária Terézia laktanyából, szállásunkról. (Amit most Hotel Maléternek hívnak a ferencvárosiak) De csak egyszer - akkor is némán, - mert a besúgók másnap tetten értek az Örökimádás-templomban, szentmisén, s nyilván repülni is meg tanulok, ha a következő orvosi vizsga nem mutat ki a baltüdőmben ökölnyi Sztálinkavernát, ami gyógykezelésre utaltatott a Budakeszi Honvéd Szanatóriumba.

IV.

A kúrafolyosón fekvő, s a lucernásnak tisztelt temetőre nézve, itt ért letartóztatásának, megaláztatásának és elítélésének híre, s fő-fő bizalmi, a borbélyeségből gyorstalpalt rendőrtiszt, Hingyi „bajtárs” eme kommentárjával: „Majd Péter elvtársék legumibotózzák róla a csuhát!” S azután - ha halkán is - egyre szaporodtak a hírek az évszázados iskolák, kolostorok széjjelveréséről, szerzetesrendek szétkergetéséről, az eklézsia kifosztásáról, s

mindezek a „nép nevében”, pedig az isten-adtának beszolgáltatás címén a bátyuskák eleették a kenyerét.

Úgy-ahogy befoltozott tüdővel egy esztendő múltán már nem volt helyem az egyetemen. Állami gazdaságba mentem, deportáltakkal gyapotot termelni, megfosztva még a hadirokkantságra való jogosultságomtól, hogy „klerikális, reakciós vagyok!”

V.

Megiramodtak az évek. Ötvenhatban villanásnyi ideig gépkocsiba szállás közben láttam a bíborost s nyilatkozata után összeveszhettem a barátaimmal azon, hogy dehogy akarta ő visszaperelni a latifundiumokat, csupán az tette szóvá, amit azóta részben már gyakorolnak, is- hogy az egyházi intézmények fenntartásához az államnak hozzá kell járulnia, a tulajdonba vett fedezet részbeni pótlásául. A börtönben szabadítójával, Pálinkás őrnaggyal találkoztam, az USA nagykövetség előtt egyszer az édesanyját láttam, rendőri felügyeletes koromban úgy ért vissza hozzám a még Budakeszin irt „szamizdat”-om, mintha sohasem is láttam volna. Íme:

Pillangót fogott a kanid pók,
s körülhálózta orvul,
veri a hamvát rágalommal,
és míg szép szárnya torzul
országrontóvá hazudják,
szadista törpék játék-tárgya,
pincebozót gyötört lakója
a sugárzó hit szárnyalása

Pillangóherceg, Te vagy a hitünk!
Az élet legyőzi a halált,
mert tank mögött kevély a gazság,
s az igazság jogáért kiált,
Felragyog majd a szabadság napja,
befényli cellád hosszú éjét,
Isten őrizzen! Alázatos szívvel
csókolom bíborod segélyét.

VI.

Vagy tíz esztendővel ez előtt német barátaim Máriacellbe vittek, s itt Nagy Lajos királyunk építette templomban imádkozhattam Mindszenty József hercegprímás sírkápolnája előtt, ahol a fél-világ róttá le tiszteletét. Ausztráliai virágok, átkötve piros-fehér-zölddel, kanadai cserkészek árvalányhajás koszorúja, a Csíksomlyói Boldogasszony faragott szobrocskája a rovásírással rárótt székely himnusz első sorával, ezekhez csatlakozott az én Pista-virág csokrétám, ami bizonyára a magyar földben feslett, hiszen a legenda szerint a kegytemplom alá jelképesen az összes magyar vármegyéből vitetett Nagy Lajos földet - ezért jelölte ideiglenes sírhelyéül a prímás, - már-pedig én onnan csórtam bokrétácskám virágait az anjou király szobrának tövéből.

Mellettem néger hölgy pergette olvasóját, Indonéz apáca, sombrero-tartó mesztic imádkozott, jelezvén, hogy miként teljesedik egyetemessé a magyar prímás példaadása.

VII.

Legközelebb s talán utoljára az első „találkozásra” 47 esztendővel került sor - ha a Fennvaló éltet, - Mindszenty József bíboros-prímás itthoni temetésekor, ha másképpen nem, hát a képernyő felidézte lelki jelenlét útján. Azt hiszem, nem kell elmondanom, hogy én ezt a szürke mozaikot koszorúnak szánom koporsója elé. Élete példája pedig kísérjen a jobb jövőbe minket!

TÍMÁR MÁTÉ
1991. február 20-án